

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΜΑΪΟΣ-ΙΟΥΛΙΟΣ 2023

1. Σεμινάρια (με φυσική παρουσία) – Γραφεία Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στην Αθήνα (Βασιλίσσης Αμαλίας 8, Σύνταγμα, Σταθμός Μετρό Σύνταγμα)
2. Εξ αποστάσεως μαθήματα

Οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες μπορούν να παρακολουθήσουν είτε και τους δύο τύπους διδασκαλίας, είτε μόνο τον ένα, είτε κατ' επιλογή όποιες ώρες κρίνουν.

Διδάσκοντες και διδάσκουσα:

- Ευστάθιος Φακιολάς, Αναπληρωτής Καθηγητής Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, Επιστημονικός Υπεύθυνος έργου
- Λεωνίδα Βατικιώτης, Ερευνητής Ινστιτούτου Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων (ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ)
- Τάσος Γιάνναρος, Υποψήφιος Διδάκτορας, Πανεπιστήμιο Πατρών
- Αναστασία Μαρινοπούλου, Διδάσκουσα στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Κύρια Ερευνήτρια έργου

*Seminars	**Distance learning
How? (με φυσική παρουσία) 27 ώρες	27 ώρες
When? Παρασκευές 14.00-17.00/17.30	Κάθε Δευτέρα 16.00-20.00
Where? Γραφεία Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, Λεωφόρος Βασιλίσσης Αμαλίας 8, Σύνταγμα	Via Zoom link: https://bit.ly/3IpnBaw

- ***Τα σεμινάρια (Seminars)** συγκροτούν μια σειρά μαθημάτων η οποία περιλαμβάνει παραδόσεις, συζητήσεις, ασκήσεις και debates επί των κεντρικών θεμάτων του Προγράμματος. Περιλαμβάνουν επίσης εξειδικευμένη διδασκαλία επί θεμάτων

μεθοδολογίας έρευνας και μελέτης. Απευθύνονται σε προπτυχιακό, μεταπτυχιακό και διδακτορικό επίπεδο αλλά και σε κάθε ενδιαφερόμενο ή ενδιαφερόμενη ο οποίος ή η οποία θέλει να ενημερωθεί για θέματα σύγχρονης πολιτικής, δημοκρατίας και διαδικτύου.

- ****Η διδασκαλία εξ αποστάσεως (Distance learning)** συγκροτεί μια σειρά μαθημάτων η οποία περιλαμβάνει γενικές παραδόσεις, συζητήσεις και debates επί των θεμάτων του Προγράμματος. Απευθύνεται σε κάθε ενδιαφερόμενο ή ενδιαφερόμενη ο οποίος ή η οποία θέλει να ενημερωθεί για θέματα σύγχρονης πολιτικής και να συμμετάσχει στον ακαδημαϊκό διάλογο.
- Καλύτερα να έχετε υπολογιστή μαζί σας σε όλα τα μαθήματα.
- Για την είσοδο στα σεμινάρια (γραφεία Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου) απαιτείται η επίδειξη αστυνομικής ταυτότητας.
- **Πληροφορίες:**
 - A. Μαρινοπούλου anastasia.marinopoulou@gmail.com και
 - A. Γιάνναρος giannaros.anastasios@gmail.com

Facebook: <https://www.facebook.com/democracyatrisk/>

Website: <https://www.project-democracy-at-risk.eu/>

Σκοποί

Όταν θα έχουν ολοκληρώσει τα μαθήματα οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες θα έχουν οξύνει την ικανότητά τους να λαμβάνουν μέρος στον πολιτικό και επιστημονικό διάλογο. Ειδικότερα θα είναι σε θέση να:

- i. αναγνωρίζουν και να αναλύουν βασικά θέματα δημοκρατίας,
- ii. ασκούν κριτική με επιχειρήματα στο τι συνιστά τα σύγχρονα δημοκρατικά πολιτεύματα και τα δικαιώματα των πολιτών στη θεωρία και στην κοινωνική πράξη,
- iii. αναπτύσσουν και να κατανοούν τη σύνδεση της ιδιότητας του πολίτη με τη δημοκρατία,
- iv. ιχνηλατούν τις σημερινές προκλήσεις και κινδύνους που αντιμετωπίζει η δημοκρατία στην Ευρωπαϊκή Ένωση,
- v. κατανοούν τη χρησιμότητα, τις θετικές και αρνητικές πτυχές τις οποίες έχουν οι ψηφιακές πλατφόρμες στη διεύρυνση και ενίσχυση της δημοκρατίας,
- vi. σκέφτονται κριτικά επί συγκεκριμένων πολιτικών θέσεων και επιχειρημάτων και
- vii. διατυπώνουν με ευκρίνεια και ακρίβεια επιχειρήματα για το τι συνιστά τη δημοκρατική συνθήκη.

Προαπαιτούμενα

Οποιοσδήποτε θέλει να συμμετάσχει είναι ευπρόσδεκτος. Ωστόσο, όποιοι συμμετέχοντες και όποιες συμμετέχουσες επιθυμούν να αποκτήσουν βεβαίωση παρακολούθησης πρέπει να παρακολουθήσουν τουλάχιστον τα 2/3 των ωρών για το

2023 (συμπεριλαμβανομένου και του Καλοκαιρινού σχολείου τον Σεπτέμβριο του 2023), δηλαδή τουλάχιστον 55 ώρες. Εάν κάποιος ωφελούμενος ή κάποια ωφελούμενη επιθυμεί να λάβει βεβαίωση ή πιστοποίηση διδακτικών μονάδων (ECTS credits), τότε πρέπει να καταθέσει σε έναν από τους διδάσκοντες ή τη διδάσκουσα:

- ✓ μια γραπτή εργασία των 1.500 λέξεων. Οδηγίες για τη συγγραφή της εργασίας θα δοθούν από τον αντίστοιχο διδάσκοντα ή τη διδάσκουσα ή
- ✓ μια παρουσίαση ενός θέματος (σε αρχείο PowerPoint) όπως θα υποδειχθεί από τους διδάσκοντες ή τη διδάσκουσα. Η παρουσίαση πρέπει να λάβει χώρα στα πλαίσια των μαθημάτων εντός του 2023.

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ: ΜΑΪΟΣ-ΙΟΥΛΙΟΣ 2023

1. Citizenship/Ιδιότητα του πολίτη

26/5, Παρασκευή: 3,5 ώρες: Α. Μαρινοπούλου

Θέμα: Η έννοια της ιδιότητας του πολίτη στον νεωτερικό κόσμο

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Kymlicka, Will, «Η θεωρία της ιδιότητας του πολίτη», στο Will Kymlicka, *Η πολιτική φιλοσοφία της εποχής μας*, Αθήνα: Πόλις, 2014.
- openDemocracy, <https://www.opendemocracy.net/>, πρόσβαση 5^η Μαΐου 2023.

02/6, Παρασκευή: 3,5 ώρες: Ευ. Φακιολάς

Θέμα: Κυριαρχία, δημοκρατία και η βούληση του πολίτη στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Πολιτικές και θεσμικές εξελίξεις

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Wallace, William, «The sharing of sovereignty: the european paradox», *Political Studies*, XLVII, 1999.
- Sorensen, Georg, «Sovereignty: change and continuity in a fundamental institution», *Political Studies*, XLVII, 1999.
- Φραγκονικολόπουλος, Χρήστος Α., «Το ζήτημα της δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση» στο Ναπολέων Μαραβέγιας (επιμ.), *Ευρωπαϊκή Ένωση. Δημιουργία, εξέλιξη, προοπτικές*, Αθήνα: Κριτική, 2016.
- Χρυσόχου, Δημήτρης Ν., *Η άδηλος κυριαρχία*, Αθήνα: Παπαζήσης, 2008.

2. Crises/Κρίσεις

09/6, Παρασκευή: 3,5 ώρες: 1,5 ώρα Ευ. Φακιολάς και 2 ώρες Λ. Βατικιώτης

Ευ. Φακιολάς

Θέμα: Η κρίση της κυριαρχίας και της δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Ο «ενωσιακός άνθρωπος» ως πολίτης μιας Νέας Πολιτείας; (Μέρος Ι)

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Μαργαρώνη, Μαίρη κ.α. (επιμ.), *Η σύγχρονη ευρωπαϊκή οικονομική και κοινωνική κρίση, το δημοκρατικό έλλειμμα και η άνοδος του ευρωσκεπτικισμού*, Αθήνα: Ινστιτούτο Έρευνας & Κατάρτισης Ευρωπαϊκών Θεμάτων, 2014.

- Bartelson, Jens, *A Genealogy of Sovereignty*, Cambridge: Cambridge University Press, 1996.
- Buhler, Pierre, «About European sovereignty», *Survival*, 65:2, 2023.
- Φραγκονικολόπουλος, Χρήστος Α., *Ευρωπαϊκή Ένωση. Η αναπόφευκτη πρόκληση της δημοκρατικής νομιμοποίησης*, Αθήνα: Επίκεντρο, 2017.

Λ. Βατικιώτης

Θέμα: Οικονομική δημοκρατία

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Στρεκ, Βόλφγκανγκ, *Κερδίζοντας χρόνο – η καθυστερημένη κρίση του δημοκρατικού σοσιαλισμού*, εκδόσεις Τόπος, 2016.

16/6, Παρασκευή: 3,5 ώρες: Λ. Βατικιώτης

Θέμα: Τυπολογία και χρονολόγιο των οικονομικών κρίσεων από τον 20^ο αιώνα ως σήμερα
- Θεωρητικές ερμηνείες για τις οικονομικές κρίσεις

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Duménil, Gerard & Lévy, Dominique, *Η κρίση του νεοφιλελευθερισμού*, Αθήνα: angelus novus, 2011.
- Shaikh, Anwar, «Εισαγωγή στην ιστορία των θεωριών για τις κρίσεις», περιλαμβάνεται σε: Βλάχου Ανδριάννα (επιμ.) *Πολιτική οικονομία του καπιταλισμού*, Αθήνα: εκδόσεις Κριτική, 2009.
- Toose Adam, *Πολιτική οικονομία μιας κατάρρευσης – οι χρηματοπιστωτικές κρίσεις που άλλαξαν τον κόσμο*, Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης, 2022.

23/6, Παρασκευή: 3,5 ώρες: Λ. Βατικιώτης

Θέμα: Η ελληνική κρίση δημόσιου χρέους

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Βαγιάνος Δημήτρης, Βέττας Νίκος, Μεγήρ κώστας και Πισσαρίδης Χριστόφορος, *Πέρα από τη λιτότητα – για μια νέα δυναμική στην ελληνική οικονομία*, Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 2017.
- Βαΐτσος, Κωστής και Μισσός, Βλάσσης, *Κρίσεις & προκλήσεις – η νέα κανονικότητα*, Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη, 2022.
- Βατικιώτης Λεωνίδας, «Ελληνική οικονομία εν μέσω πανδημίας: ποτέ ένα ρεκόρ ύφεσης δεν είναι αρκετό», σσ. 62-90, περιλαμβάνεται σε Σπυριδάκης Μάνος και Κράββα Βασιλική (επιμ.) *Τροχιές επισφάλειας – εθνογραφικές προσεγγίσεις*, Αθήνα: Gutenberg, 2021.
- Lapavistas Costas, Vatikiotis Leonidas et. al., *Crisis in the Eurozone*, London: Verso, 2012.
- Ψαλιδόπουλος Μιχάλης, *Τα δάνεια της Ελλάδας: 200 χρόνια ανάπτυξης και κρίσεων*, Αθήνα: Παπαδόπουλος, 2019.
-

30/6, Παρασκευή: 3,5 ώρες: 1,5 ώρα Ευ. Φακιολάς και 2 ώρες Α. Μαρινοπούλου

Ευ. Φακιολάς

Θέμα: Η κρίση της κυριαρχίας και της δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Ο «ενωσιακός άνθρωπος» ως πολίτης μιας Νέας Πολιτείας; [Μέρος II]

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Μαργαρώνη, Μαίρη κ.α. (επιμ.), *Η σύγχρονη ευρωπαϊκή οικονομική και κοινωνική κρίση, το δημοκρατικό έλλειμμα και η άνοδος του ευρωσκεπτικισμού*, Αθήνα: Ινστιτούτο Έρευνας & Κατάρτισης Ευρωπαϊκών Θεμάτων, 2014.
- Bartelson, Jens, *A genealogy of sovereignty*, Cambridge: Cambridge University Press, 1996.
- Buhler, Pierre, «About European sovereignty? », *Survival*, 65:2, 2023.
- Φραγκονικολόπουλος, Χρήστος Α., *Ευρωπαϊκή Ένωση. Η αναπόφευκτη πρόκληση της δημοκρατικής νομιμοποίησης*, Αθήνα: Επίκεντρο, 2017.

Α. Μαρινοπούλου

Θέμα: Οι πολιτικές κρίσεις του 20^{ου} αιώνα (+ μεθοδολογία έρευνας)

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Mazower, Mark, *Σκοτεινή ήπειρος*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 2011.
- Runciman, David, *Έτσι τελειώνει η δημοκρατία;*, Αθήνα: Πατάκης, 2019.

3. A Digital platform for democracy: Why?/Μια ψηφιακή πλατφόρμα για την δημοκρατία: Γιατί;

07/7, Παρασκευή: 3 ώρες: 2 ώρες Α. Μαρινοπούλου και 1 ώρα Λ. Βατικιώτης

Α. Μαρινοπούλου

Θέμα: Ευρωπαϊκή πολιτική και διαδίκτυο

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Καστέλς, Μανουέλ, «Οι πολιτικές του Διαδικτύου I: δίκτυα ηλεκτρονικών υπολογιστών, κοινωνία των πολιτών και κράτος», στο *Ο γαλαξίας του Διαδικτύου*, Αθήνα: Καστανιώτης, 2005.
- Μαρινοπούλου, Αναστασία, «Ευρωπαϊκή πολιτική και κοινωνία του διαδικτύου: μια δοκιμασία για τη δημοκρατία», στο Μ. Σπυριδάκης, Η. Κουτσούκου και Α. Μαρινοπούλου (επ.), *Κοινωνία του κυβερνοχώρου*, Αθήνα: Σιδέρης, 2018.

Λ. Βατικιώτης

Θέμα: Πολιτική οικονομία του διαδικτύου: Χάσματα και αντιθέσεις στη θέση μιας επαγγελίας ισότητας

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, *Το Διαδίκτυο στην Ελλάδα*, Τελική Έκθεση, Φεβρουάριος 2023, <https://bit.ly/3BjdkHK>
- Σμυρναίος, Νίκος, *Το ολιγοπώλιο του διαδικτύου*, Αθήνα: Μεταμεσονύκτιες εκδόσεις – Advanced Media Institute, 2018.

14/7, Παρασκευή: 3 ώρες: 1 ώρα Α. Μαρινοπούλου και 2 ώρες Α. Γιάνναρος

Α. Μαρινοπούλου

Θέμα: Η πολιτική της ΕΕ και η πολιτική στο διαδίκτυο [+ μεθοδολογία έρευνας]

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Τσιρώνης, Χρήστος, «Μαζί αλλά μόνοι: η κοινωνικότητα και οι κοινωνικοί δεσμοί στο διαδίκτυο κατά τον Zygmunt Bauman», στο Μ. Σπυριδάκης, Η. Κουτσούκου και Α. Μαρινοπούλου (επ.), *Κοινωνία του κυβερνοχώρου*, Αθήνα: Σιδέρης, 2018.

A. Γιάνναρος

Θέμα: Content Moderation in Digital Platforms via AI

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Feerst, A., *The use of AI in Online Content Moderation*. American Enterprise Institute, 2022.
- Gillespie, T., *Custodians of the Internet: Platforms, Content Moderation, and the Hidden Decisions that Shape Social Media*, Yale University Press, 2018.
- Lau, M., *Content Moderation as Language Policy: Connecting Commercial Content Moderation Policies, Regulations and Language Policy*, Toronto: York University, 2022.

DISTANCE LEARNING: MAY-JULY 2023

29/5: Δευτέρα: 4 ώρες, Α. Μαρινοπούλου, Ιδιότητα του πολίτη

Θέμα: Η έννοια της ιδιότητας του πολίτη (μεθοδολογία έρευνας και ασκήσεις)

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Kymlicka, Will, «Η θεωρία της ιδιότητας του πολίτη», στο Will Kymlicka, *Η πολιτική φιλοσοφία της εποχής μας*, Αθήνα: Πόλις, 2014.
- openDemocracy, <https://www.opendemocracy.net/>, πρόσβαση 5^η Μαΐου 2023.

6/6: Τρίτη: 4 ώρες, Λ. Βατικιώτης, Κρίσεις

Θέμα: Οικονομική δημοκρατία

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Στρεκ, Βόλφγκανγκ, *Κερδίζοντας χρόνο – Η καθυστερημένη κρίση του δημοκρατικού καπιταλισμού*, Αθήνα: εκδόσεις Τόπος, 2016.

12/6: 4 ώρες: Δευτέρα: Ευ. Φακιολάς

Θέμα: Κυριαρχία, δημοκρατία και η βούληση του πολίτη στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Πολιτικές και θεσμικές εξελίξεις (Ζητήματα οντολογίας, επιστημολογίας και μεθόδου έρευνας, Μέρος Ι)

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Wallace, William, «The sharing of sovereignty: The European paradox», *Political Studies*, XLVII, 1999.
- Sorensen, Georg, «Sovereignty: change and continuity in a fundamental institution», *Political Studies*, XLVII, 1999.
- Φραγκονικολόπουλος, Χρήστος Α., «Το ζήτημα της δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση» στο Ναπολέων Μαραβέγιας (επιμ.), *Ευρωπαϊκή Ένωση. Δημιουργία, εξέλιξη, προοπτικές*, Αθήνα: Κριτική, 2016.
- Χρυσόχου, Δημήτρης Ν., *Η άδηλος κυριαρχία*, Αθήνα: Παπαζήσης, 2008.

19/6: 1 ώρα, Λ. Βατικιώτης, Πολιτικές πλατφόρμες και 3 ώρες, Α. Γιάνναρος, Ψηφιακή πλατφόρμα για πολιτική

Λ. Βατικιώτης

Θέμα: Πολιτική οικονομία του διαδικτύου: Χάσματα και αντιθέσεις στη θέση μιας επαγγελματίας ισότητας

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, *Το Διαδίκτυο στην Ελλάδα*, Τελική Έκθεση, Φεβρουάριος 2023, <https://bit.ly/3BjdkHK>
- Σμυρναίος, Νίκος, *Το ολιγοπώλιο του διαδικτύου*, Αθήνα: Μεταμεσονύκτιες εκδόσεις – Advanced Media Institute, 2018.

A. Γιάνναρος

Θέμα: Digital Inclusion – Data Privacy

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- DiMaggio, P., Hargittai, E., Celeste, C., & Shafer, S., *Digital Inequality: From Unequal Access to Differentiated Use*, Russell Sage Foundation, 2004.
- Mossberger, K., Tolbert, C. J., & McNeal, R. S., *Digital citizenship: The Internet, society, and participation*, MIT Press, 2008.
- Nissenbaum, H. *Privacy in Context: Technology, Policy, and the Integrity of Social Life*, Stanford University Press, 2009.
- Solove, D. J., *Understanding Privacy*, Harvard University Press, 2010.
- UNCTAD, *Digital Economy Report 2019: Value Creation and Capture—Implications for Developing Countries*, United Nations, 2019.
- Warschauer, M., *Technology and Social Inclusion: Rethinking the Digital Divide*, MIT Press, 2003.
- Zuboff, S., *The Age of Surveillance Capitalism: The Fight for a Human Future at the New Frontier of Power*, Public Affairs, 2019.

26/6: Δευτέρα: 2 ώρες, Α. Μαρινοπούλου, Πολιτικές πλατφόρμες και 2 ώρες, Ευ. Φακιολάς, Ιδιότητα του πολίτη

A. Μαρινοπούλου

Θέμα: Ευρωπαϊκή πολιτική και διαδίκτυο [+ μεθοδολογία έρευνας και ασκήσεις]

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Καστέλς, Μανουέλ, «Οι πολιτικές του Διαδικτύου I: δίκτυα ηλεκτρονικών υπολογιστών, κοινωνία των πολιτών και κράτος», στο *Ο γαλαξίας του Διαδικτύου*, Αθήνα: Καστανιώτης, 2005.
- Μαρινοπούλου, Αναστασία, «Ευρωπαϊκή πολιτική και κοινωνία του διαδικτύου: μια δοκιμασία για τη δημοκρατία», στο Μ. Σπυριδάκης, Η. Κουτσούκου και Α. Μαρινοπούλου (επ.), *Κοινωνία του κυβερνοχώρου*, Αθήνα: Σιδέρης, 2018.

Ευ. Φακιολάς

Θέμα: Κυριαρχία, δημοκρατία και η βούληση του πολίτη στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Πολιτικές και θεσμικές εξελίξεις (Ζητήματα οντολογίας, επιστημολογίας και μεθόδου έρευνας, Μέρος II)

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Wallace, William, «The sharing of sovereignty: The European paradox», *Political Studies*, XLVII, 1999.
- Sorensen, Georg, «Sovereignty: change and continuity in a fundamental institution», *Political Studies*, XLVII, 1999.

- Φραγκονικολόπουλος, Χρήστος Α., «Το ζήτημα της δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση» στο Ναπολέον Μαραβέγιας (επιμ.), *Ευρωπαϊκή Ένωση. Δημιουργία, εξέλιξη, προοπτικές*, Αθήνα: Κριτική, 2016.
- Χρυσόχου, Δημήτρης Ν., *Η άδηλος κυριαρχία*, Αθήνα: Παπαζήσης, 2008.

3/7: Δευτέρα: 4 ώρες, Α. Μαρινοπούλου, Κρίσεις

Θέμα: Οι πολιτικές κρίσεις του 20^{ου} αιώνα και η θέση του πολίτη

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Mazower, Mark, *Σκοτεινή ήπειρος*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 2011.
- Runciman, David, *Έτσι τελειώνει η δημοκρατία*, Αθήνα: Πατάκης, 2019.

10/7: Δευτέρα: 2 ώρες, Λ. Βατικιώτης, Πολιτικές πλατφόρμες ή/και κρίσεις και 2 ώρες, Ευ. Φακιολάς, Κρίσεις

Λ. Βατικιώτης

Θέμα: Τυπολογία και χρονολόγιο των οικονομικών κρίσεων από τον 20^ο αιώνα ως σήμερα
Θεωρητικές ερμηνείες για τις οικονομικές κρίσεις - Η ελληνική κρίση δημόσιου χρέους

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Βαγιάνος, Δημήτρης, Βέττας, Νίκος, Μεγήρ, Κώστας και Πισσαρίδης, Χριστόφορος, *Πέρα από τη λιτότητα – για μια νέα δυναμική στην ελληνική οικονομία*, Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 2017.
- Βατικιώτης, Λεωνίδα, «Σαράντα άδοξα χρόνια: Η μετάσταση στην Ελλάδα μιας χρόνιας και δομικής κρίσης», σσ. 25-56, περιλαμβάνεται σε: *Ο χάρτης της κρίσης – το τέλος της αυταπάτης*, Αθήνα: εκδ. Τόπος, 2020.
- Lapavistas, Costas, Vatikiotis Leonidas et. al., *Crisis in the Eurozone*, London & New York: Verso, 2012.
- Duménil, Gerard & Lévy, Dominique, *Η κρίση του νεοφιλελευθερισμού*, Αθήνα: εκδόσεις: angelus novus, 2011.
- Shaikh, Anwar, «Εισαγωγή στην ιστορία των θεωριών για τις κρίσεις», περιλαμβάνεται σε: Βλάχου Ανδριάντα (επ.) *Πολιτική οικονομία του καπιταλισμού*, Αθήνα: εκδόσεις Κριτική, 2009.
- Toose, Adam, *Πολιτική οικονομία μιας κατάρρευσης – οι χρηματοπιστωτικές κρίσεις που άλλαξαν τον κόσμο*, Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης, 2022.

Ευ. Φακιολάς

Θέμα: Η κρίση της κυριαρχίας και της δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Ο «ενωσιακός άνθρωπος» ως πολίτης μιας Νέας Πολιτείας; (Ζητήματα οντολογίας, επιστημολογίας και μεθόδου έρευνας)

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Μαργαρώνη, Μαίρη κ.α. (επιμ.), *Η σύγχρονη ευρωπαϊκή οικονομική και κοινωνική κρίση, το δημοκρατικό έλλειμμα και η άνοδος του ευρωσκεπτικισμού*, Αθήνα: Ινστιτούτο Έρευνας & Κατάρτισης Ευρωπαϊκών Θεμάτων, 2014.
- Bartelson, Jens, *A genealogy of sovereignty*, Cambridge: Cambridge University Press, 1996.
- Buhler, Pierre, «About European sovereignty», *Survival*, 65:2, 2023.
- Φραγκονικολόπουλος, Χρήστος Α., *Ευρωπαϊκή Ένωση. Η αναπόφευκτη πρόκληση της δημοκρατικής νομιμοποίησης*, Αθήνα: Επίκεντρο, 2017.

- Εάν κάποιος ή κάποια χρειάζεται περισσότερη βιβλιογραφία επί των θεμάτων, οι διδάσκοντες και η διδάσκουσα θα την παρέχουν.
- Εάν κάποιος ή κάποια χρειάζεται περισσότερες επεξηγήσεις ή διευκρινίσεις επί των θεμάτων τα οποία θα αναπτυχθούν στις παραδόσεις, μπορούν να ζητήσουν περισσότερη βοήθεια μέσω email από το διδακτικό προσωπικό του Προγράμματος.
- Στην περίπτωση που κάποιος ή κάποια θέλει να συμμετάσχει και στο Καλοκαιρινό σχολείο του Προγράμματος ή να εγγραφεί στο Πρόγραμμα και για την επόμενη διετία (2023-2025), μπορεί να ζητήσει πληροφορίες από το διδακτικό προσωπικό.